

## „Soča“

Izhaja vsak petek o polno in velja s prilogo „Gospodarski list“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . . . gld. 4-40,  
pol leta . . . . . 2-20,  
četrt leta . . . . . 1-10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročino znižamo, ako se oglase pri upravnistvu.

„Primorski“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski list“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izide lista že v četrtek.

# S O Č A

(Izdaja za Gorico)

## Oznanila

in „POSILNICE“ plačujejo se za polstopno petit-vrsto:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,  
7 : : : 2 :  
6 : : : 3 :

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunske ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrentiju nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvo, naročnina in reklamacije na upravništvo „Soča“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabrčček.

— „Bog in narod!“ —

Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabrčček“ (odgovoren Josip Krmpotič).

## „Katoliška ljudska stranka“ pa Slovenci!

(Izv. dop.)

„Katoliška ljudska stranka“. — Ta naslov si je dala skupina nemških konservativcev, izstopivši iz Hohenwartovega kluba zaradi Luegerjeve afere. Pri tej priliki so vsi slovenski listi več ali manj odobravalni ta korak, in sicer zato, ker je vled tega upliva nemškega grofa in slovenskega poslanca padel v škodo predpravicam grofov in baronov in v korist nam Slovincem. Z verskega stališča se mora veseliti vsak katoličan, ker Hohenwart je le v toliko katoličan, v kolikor to služi posebnim predpravicam plemenitavev. Hohenwart je c. kr. katoličan.

„Soča“ je že za koalicije strogo obsojala Hohenwartovo politiko, oziroma kranjske konservativce, očitajoča nedoslednost, brez-značajnost itd. Kaj bi ne, saj imamo dokaze v rokah, da so bila taka očitanja opravičena in utemeljena. „Slovenecem“ smo večkrat očitali, da so nedosledni, da jim velja katoliška načela le doma in ne na Dunaju, da doma svoje brate zaničujejo, očitaje jim brezversnost, na Dunaju sodelujejo pa z žili in brezverci. Veliko pametnih predlogov smo slišali iz ust krščanskih socialistov, in kadar ima še kolekaj verskega čuta in ljubezni do kmetovalcev, bi moral za te glasovati. Kranjski konservativci (Klun in tovarishi) ne le da niso za nje glasovali, nego so celo očito sovražstvo in mirno pokazali do krščanskih socialistov. Večkrat smo povdarjali, da katoličanstvo je le krinka in preteza, pod katero doma volilce slepijo in svoje politične nasprotnike pripravljajo ob dobro me.

Mi bi sicer popolnoma molčali o Kranjcih, da nismo čitali v 36. številki prel. l. nam nasprotno glasila sledečih vrstic: „Klicali so jo tudi Slovenci (namreč katoliško stranko), katerim je res mudi za katoliški napredek, a od koalicije sem klicali so jo tudi naši „pravi katoličani“, kateri so se s to mislijo bahali in ponarjali svojo odlično katoličanstvo nasproti slovenskim poslancom Kluna, Ribiču, Povšeti, katerih katoliško prepričanje so slišali. Mi smo že večkrat opozorili občinstvo, da vsa „odličnost“ in „brezversnost“ naših radikalov in njih zavetnikov ni naperjena proti vladni ali proti Nemcem, kar dobro vedo, da ni vladni ni Nemcem nič ne morejo, ampak vse rogovitjenje pe časopisih in v zbornici je le hujkanje ljudstva proti onim roljubom, ki niso v njih taborju. Da bi pač občinstvo skoraj spoznalo to politično licemerstvo narodnih odlične-zov“.

Dalje v članku potem se zadržajo v naše poslanke in se posebe v Ferjanciča, o katerem pravi, da ga je „strah“ pre katoliško stranko, ter nekako zahtevajo, da bi naši poslanci morali vstopiti v katoliško ljudsko stranko z Dipaulijem na čelu.

Vedite, gospode na uni strani, da mi smo imeli vs pravico očitati brez-značajnost, licemerstvo — kranjskim konservativcem, kajti tako hinavske politike, kakršna je na Kranjskem, je ni kmalu na svetu. Kar smo pisali pred časom o Slovincih in stranki, pri tem ostanemo tudi danes. Ne „hujskati“ zaradi tega, ker niso v našem taborju, pač pa dokazati smo hoteli, kako se ta Kranj-

skem uboga vera zlorabi, kako „katoliški“ zastopniki na Kranjskem volilce slepijo ter vero potiskajo naprej, kadar je treba udariti po Taverju in Hribarju. Začnje deželnozbornske volitve na Kranjskem so nam živ dokaz, da smo prav solili in ob svojem času pravo zadel, kajti takih skandaloznih volitev je bilo menda malo v Avstriji.

Na kranjskih shodih se na dolgo in široko poudarjajo katoliška načela, skrb za kmeta, na Dunaju pa isti zastopniki katol. načela zatajujejo in glasujejo proti predlogom namenjenim v korist kmetom. Tu opominamo samo Scheideggerjev predlog, da naj se kmetiči sinovi, za dom neobhodno potrebni, postavijo v nadomestno rezervno. Proti temu predlogu so glasovali tudi kranjski „katoliški zastopniki“. Naj reče kdo, da se to ne pravi — voditi kmeta za nos.

Poglejmo nazaj na žalostne čase znanega kat. shoda. Koliko prahu, zabavljanj, pušč, očitanj itd. se je vzdignilo proti vsem onim, ki niso hoteli ukloniti čilnika nekaterim kranjskim petelinom, posebno pa proti našemu neumomnemu voditelju. Kdor ni podpisal resolucij kat. shoda, je bil izločen, liberalci itd. Vsem tistim, ki so si upali očitati, da se hode kat. shod zlorabil, reklo se je, da nimajo vere, da so grobokopi katoliških načel. Pri zadnjih deželnozbornskih volitvah na Kranjskem se je toliko z nogami in rokami ob tla, da gre za vero, za katoliška načela. Vrde so se volitve nekako pod vplivom katoliškega shoda. Vsi tisti, ki se niso hoteli udati voditeljem kat. shoda, so zaničevani, prezirani, kolikor na Kranjskem, toliko na Primorskem. Mi smo dobro vedeli, da kat. shod je imel skrivne namene, to je, z njim se je hotelo uničiti osebnost in politične nasprotnike na Kranjskem in na Goriskem, in nič drugega. Da je temu res tako, eva tu dokaz.

Resolucija katoliškega shoda se glasi: „V obrambo naših verskih in narodnih pravic spoznavajo prvi slovenski katoliški shod potrebo tesne zveze katoličanov raznih avstrijskih narodov, in izraža odkritosrčno željo, da bi na podlagi narodne jedrskopravnosti vsi narodi avstrijski združili se k skupnemu složenemu delovanju za moč, est in slavo avstrijske domovine, po vzvišenem gestu svetlega vladarja: „Z združenimi močmi.“ (Poročilo str. 143.)

Nedavno osnovana „Katoliška ljudska stranka“ v državnem zboru je z istim programom nastopila. Mislijo smo, da vsaj govorniki na prvem slov. kat. shodu (Klun, Povše), ki so gor oznanili resolucijo sestavili in sprejeli, takoj zapuste Hohenwartov klub ter kar zdirajo v novi klub katoliške ljudske stranke, tim bolj smo to pričakovali, ker prav „Slovenec“ je tolikokrat poudarjal, da vsakdo mora delovati v zmislu kat. shoda, drugače se ga izbrisje iz katoliškega imenika. Ali, ali, varadi smo se. Naši nasprotniki zahtevajo, da naj naši poslanci, ki so bili na kat. shodu globoko uzaljeni, prvi vstopijo v novi klub, od Kluna in Povšeta tega ne zahtevajo. Zlaj vidimo, kako resnične so bile „Sočine“ trditve ob času kat. shoda, zlaj vidimo, kako se v resnici zlorabi kat. shod. Nismo se nadejali, da se „Sočina“ prerokovanje tako hitro uresniči: nismo mislili tega

doživeti, da voditelji, osnovatelji kat. shoda prvi vržejo v kos resolucije kat. shoda. Da „Sočina“ stranki, posebno pa dr. Gr., je to v veliko zadoščenje. Zavesa je padla, in slabi nameni, zloraba kat. shoda so se pokazali v polnem obsegu. Da se s tem veri in katoliškemu ugledu škoduje, ni potreba poudarjati.

Prihodnje hočemo to nadaljevati ter označiti svoje\*) stališče nasproti — „Katoliški ljudski stranki.“

## Deželni zbor.

VI. seja 28. januarja.

(Konec).

Dr. Venuti je interpeloval vlado za stran sodnega posloplja v Gorici. Blitvo interpelacije je to-le: Ze v seji 30. avgusta 1870. je interpeloval veteran med poslanci pl. Dottori v isti reči; omenjal je nedostojen stan obeh posloplj. Vlada zastopnik je odgovoril, da pravosodno ministerstvo se že dogovarja s finančnim, saj bi se na prostoru c. kr. davkarje zgradilo posloplje za vse potrebe obeh področij; nadeja se, da dogovori končajo kmalu, da tudi stavbinski urad je dobil že nalog, podati v tej reči poročilo. Vlada sama je povsem prepričana, da iz te moke ne bo kruha, namreč, da finančno ministerstvo misli zgraditi le za svoje potrebe primerno posloplje. — Interpelacija omenja še s par stavki neprimerne prostore obeh sodišč in zaporov ter vpraša:

1. Ali je resničen glas, da so se razbila pogajanja med pravosodnim in finančnim ministerstvom zastran skupnega posloplja na prostoru stare mitnice?

2. Kaj misli Nj. P. minister zadovoljiti nujni potrebi, da se zgradi sodno posloplje v Gorici?

Dr. Lovisoni in tovarishi so pa interpelovali zastran dvojčenihi napisov pri sodiščih v Korminu in Trzinu in sploh o sodni rabi dveh ali več jezikov. — Interpelacija je pisana bombastično; vendar izraza načelo, ki je nehoté nam Slovincem v prid in ustreza povsem našim nameram v prav isti reči. Najprej nekaj glavnih mislij:

Oktober 1. 1894. ostane v žalostnem spominu pri laskem prebivalstvu. Kol strela s jasnega neba prišel je ukaz, da pri laskih (?) sodiščih je postaviti vse napise tudi v slovenskem jeziku. Od Kvarnera do Alp je kravalelo sleherni lasko srce. In to je naravno. Ti napisi so značili, da neki nov

\*) Umeje se: stališče našega prel. g. dopisnika. V kolikor bi se njegovo stališče morebiti ne strinjalo z našim, to bo pajzurnim bralcem itak umljivo samo po sebi. — Ta dopis, o. sp. je zaradi tega, da se pojmi nekoliko zbirajoč: acollia! olemike stvari ne bo na škodo. Zato per. o. miš svojega g. dopisnika, naj bi se skrbno čul vsi osebni primesi. V stvarni podjuni. Zato koristi svojega naroda in p. o. t. i. ki bi težnje razdeljene moči k skupnemu delu. — Uredn.

in nepoznan jezik (Zakaj se ga ne učite? Mi smo v večini! Ur.) je slavil svoj prihod v svetle pravice, da bo tu po krivici (Smešno! Ur.) delil gosposstvo v italijansko. Po krivici pri vseh laskih sodiščih, ali še najhuj v Korminu in Trzinu. V teh sodnih okrajih je 28.883. Italijanov, Slovencev le malo tisoč, ki živé na Krasu in v Brdih. Tu je vedno gospodovala lasčina. Devin in Doherdob sta prišla šele l. 1818. pod Trzic, ker sta (kdo? Ured.) izjavila, da prav dobro umeta laski. (To so razlogi! Ured.) To daje lasčini prednost pred slovensčino. Ni nam sicer niti od daleč na umu, da bi pobijali enakopravnost vseh jezikov in narodov; toda državni temeljni zakon ni hotel, da bi kak jezik postal gospod v tuji hiši. Pustite nam torej, naj se v laski zemlji deli pravica edino v lasčini. (Prav! Torej slovenske kraje treba izločiti iz sodnih okrajev, ki so v večini laski. To so hoteli doseči slov. poslanci s svojim predlogom v naslednji seji. Uredn.) Enakopravnost je mogoča le pri enakih pogojih; ali Italijansko je najdražja hčerka lafske matere, je lepa, lahka, melodijozna, itd., slovenska pa je so le v povojih. (Dunimo, da je vse to resnično, kaj to Lahom mar? Mi zahtevamo enakopravnost s v o je ga jezika za s v o je potrebe. Ako se ga Lahji nečje učili, je to njihova reč. Uredn.) Enakopravnost ne znači znehanje več jezikov pri istih sodiščih. Eno urok: Vsak jezik ima neke posebnosti, skrivnosti, katere more razumeti le popolno znanje istega jezika. Redko bo poznal sodnik ali odvetnik po dva jezika tako popolno, da bo nemočje sleherni nespoznanjenje, Italijanom bo slovenska enaka hijeroglifon. (Naj se je učel Ur.) — In v takem tonu gre še dalje, a naposled interpelacije vpraša: Ali hoče vlada odstraniti slovenske napise pri sodiščih v Korminu in Trzinu? (No, vlada ne bo posebno hitra, o tem smo uverjeni. Naj Italijani sami delajo na to, da se uredni uredba novih sodišč po predlogu dr. Tume v naslednji seji, potem jim radi privoščimo edino laske napise v Trzinu in Korminu. Prej pa ne! Ured.)

Na to se pride na dnevi red. Poslanec c. kr. ulemuje la-le svoj predlog: „Deželni zbor skleni:

Nalaga se deželnemu odboru, da pošlje visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu peticijo, da bi ustanovil izvolilo v pokuženi grofiji goriski in gradiški večje število trtnic za vzgojo in požlahtenje ameriških trt, in da nastavi deželnega nadzornika za kmetijsko gospodarstvo“. Ta predlog je poslanec ulemujeval z naslednjim govorom:

Visoki zbor! Predlog, kateri sem podal obsega v enem stavku pet točk.

Deželni odbor naj bi naprosil vis. c. kr. vlado, da v prospek vinarstva v naši deželi:

a) sedanje matičnjake za vzgojo ameriške trte v Smarjah, Rihembergu, Dornbergu na Krasu in drugod razširi, ozir. obilneje podpira;

b) da ustanovi bodisi sama vlada ali vzajemno z občinski večje število novih matičnjakov ne le v krajih, kjer trtna us že uničuje vinograde, temveč tudi v občinah, kjer se ni le uničevalke vinogradov;

c) da v tih trtnicah ne le vzgaja, ampak tudi požlahtuje ameriško trto, in po-

žlahteno ali cepljeno prodaja po najnižji ceni; za prenovljenje že pokoneanih vinogradov pa jo oddaje brezplačno;

d) da trtnice uredi tako, da se bodo v njih vinorejci mogli učiti vzgoje in cepljenja ameriške trte;

e) da nastavi deželnega nadzornika za kmetijsko gospodarstvo.

Dovoljuje si, gospoda! vse te točke predloga vsaj nekoliko utemeljiti.

Visoki zbor! Velika večina naša deželo se peča z vinarstvom. Brda skoraj ne pridelujejo drugega, nego vino. Prebivalci Vipavske doline, posebno dolence, živi vinorejci. Tudi Kras in Furčlanja se početa z vinarstvom. Prebivalci naših delov dežele bi morali zapustiti rodno zemljo in se izsoliti, ako bi jim trta oč. rekla svoj zlahni pridelek.

V goriskem in sežanskem glavarstvu so račni 1400 hektarov, v korninskem in gradiškem 320 hektarov pravih vinogradov.

Potom v prvih dveh 3500 hektarov, v drugih dveh pa 4500 hektarov polja s trtami. Različen boleznij, ki napadajo trto, so se v zadnjih letih troši za obdelovanje vinogradov silno pomnožili. V dobrih letihah kmet že komaj zmaguje stroške za obdelovanje in davke, v slabih letihah se pogreza v dolg.

Zlaj pa nam proti se trtna uš. Van vipavska dolina je že okužena, odino zapuščina Sempas je so prosta. Prikazala so jo tudi na Krasu okoli Kormu, v Vrtojbi, Biljah, Rencah, Prvencih, Gradišču, Cernicah, Sv. Tomažu, Sv. Križu, v Smarjah, Rihembergu, Dornbergu, Vogrskem je trtna us pokončila blizo 20-30% vinogradov; v Gradiški in v St. Petru pri Gorici so jo zatrli.

Zlatne pomoči zoper trtno uš nimamo, razun te, da se vinogradi prenove z ameriško trto. Na Goriskem imamo že nekoliko trtnic za vzgojo in cepljenje ameriške trte, toda veliko premalo. Dosedaj so vzgaja ameriška trta v Monasteru (baron Riller), v St. Petru pri Gorici (grof Coronini), na Vogrskem (grof Alfred Coronini), na Gradišču (Peter Kerševan), v Rihembergu, Rencah, Dornbergu, v Gorici (kmetijska šola in Cristofaletti) in v Smarjah. Državni trtnici ste na Gradišču in v Smarjah. Vinogradi je komaj 20 hektarov prenovljenih z ameriško trto. Moj predlog meri na to, da bi vlada že obstoječe razširila, ozir. obilneje podpir.

Opominati moram tudi, da sedaj imamo trtnice samo v okuženih krajih; potreba pa je trtnice napraviti tudi po neokuženih krajih, da se tudi tam sadi ameriška trta in se s tem v okom pride opustošenju po trtni usi, temveč, ker se trte, tudi ameriške, ne smejo saditi iz okuženih krajev v neokužene. Zeteli je, da bi vsaka vinorodna občina imela trtnico za vzgojo in cepljenje ameriške trte; toda posestniki v obče so preveč konservativni, preveč se drže stare domače trte. Ameriške trte začnijo se le potem saditi, ko jim je us uničila domačo. Na ta način ostane vinograd, kateri trtna us napade, več let opustošen in ne donaja pridelkov. Drugič, večina naših kmetov se ne zna ameriške trte požlahtiti, to je pravilno cepiti. Glavni uzrok, da se ameriška trta ne širi zadosti hitro in v večjem obsegu po naši deželi je pa brez dvojna revščina. Tu je torej dolžnost države, da pomaga. Država rada pomaga, kjer ele-

plošno, usločno kovinsko posodico, napolnjeno z amilakoholom. Ko se zrak okoli te zaprte posodice ogreva ali hladi, razteguje in kreči se posodica, preminja se tudi rje usločnost, kazalec pa vse te premembe poveča in pero na njega koncu jih napise. Vodoravne poteze na papirju seveda pomenjajo toplotne stopinje.

Kako priproste a vendar ženjalne priprave so to! Čudimo se drobnim instrumentom ne manj kakor orjaski lokomotivi. Pa kaj hasne parni stroj, če tudi zakurjen in proskrbljen s parom, ako ga človek ne vodi? Nie! Izven tira, brez priprtega vlaka je lokomotiva velikanska zaloga moči, ki bi lahko koristila, a se brez smotra polrati.

Cemu nam prihaja tako britka primera na um? vpraša čitatelj. Odgovarjamo mu: slavno starešinstvo solne Gorice je dalo instrumente postaviti, a ni poskrbelo za nikoga, ki bi skrbel za njih pravilno poslovanje. Slepo se premikata kazalec na termografu in na barografu, kakor prazen milinski tečaj, peresu je poslo rudečilo — nikdo ga ne nadomesti, papir je postavljen na deseto uro zvečer, ko gre čas proti poldnevru, stanje barografa je mnogo, mnogo milimetrov navskriž s stanjem aneroida, ki nad njim visi! Ilirometer je nezvest svoji nalogi, — ne zato, ker je las od ženske, nego ker ga se nikdo ni naravnal in zaprt je tako, da zrak, čegar vlažnost naj naznanja, skoro do njega ne more?); toplomera za najvi-

Odkar so te vrste napisane, je nekdo poskušal las primeru napeti, ali ni opravičitelja. Na pol delo! Pristavek uredništva.

## Podlistek.

## Vremenska hišica v Gorici.

Celo kôpo listov vsak dan prečitamo, da izvevmo politične in nepolitične dogodke z vseh delov sveta. Število čitajotih je vedno večje. Pa tudi zanimanje za spremembe vremenskih čimteljev domačega kraja danes raste in prehaja vedno v širje kroge. Termometer in barometer spadata že med redno pohištvo omikanega človeka. Vsa večja mesta, in zlasti zdravstva, pa hité uljudno postreči občinstvu z elegantnimi vremenskimi hišicami, opravljenimi z meteorološkimi pripravami, kakršne znore le danasnja čudovito razvita tehnika.

Tudi slavno mestno starešinstvo gorisko je v svoji hvalavredni skrbnosti in pripravljenosti, ustreči opravičenim potrebščinam vseh svojih občinarjev (?) in ljubih tujih gostov, omislilo tako hišico in jo opravilo, kakor ulegne le tak, ki ima polno mošnjo.

Hišica je iz litega železa narcejeta lična zgradba, ki dela čast tovarni v Nemčiji, ki jo je zgotovila. Ze leto dnij stoji v lepem, vedno zelenem mestnem vrtu, in dolgo smo pričakovali, predno so nas prejšnji teden iznenadili z instrumenti, ki so bili tudi že pred letom dnij kupljeni. Tu nahajamo oblašten toplomer (termometer), dva raznovrstna tlakomera (barometra): jeden živosrebrni, drugi takozvani aneroid, nadalje vlagomer (higrometer), potem toplomer za največjino (maksimum termometer) in za najmanjšino (minimum-termometer), in vrhu tega dve jako

zanimivi pripravi: pišči toplomer (termograf) in pišči tlakomer (barograf), ki staneta oba skupaj 150 gld.

Ker so instrumenti za splošno porabo postavljeni na javen prostor, tedaj je prav, a se z njimi seznanijo tudi tisti, ki niso in l. v soji prilike izvedeti, kako in kaj kažejo. Tem na ljubo napisemo naslednje vrstice.

Termometer in živosrebrni barometer vsakdo pozna. To sta stara jubila, ki sta pred malo leti praznovala tristoletnico. Ne čemo zamolčati, da sta znameniti iznajdbi italijanskih učenjakov, slavnega Galileja in Torricellija.

Zivosrebrni barometer je kočljiva in za prenašanje prenerodna priprava, zato je za mu iznašli kaj ročnege namestnika, aneroid, ki opravlja službo brez živega srebra in stekla. V vremenski hišici ga vidimo zgoraj na cestni strani. Smejal sem se malomu dečku, menda učenec „Slogine“ šole, ki je mimogrede svojemu tovarišu razlagal, da je to menda „italijanska ura“. Res je aneroid podoben uri po vnani podobli, ker ima kazalo in kazalec. Kazalec naznanja zračni tlak, ki znaša kakor znano ob morji 760 mm ali pa nekaj več ali manj. Ako pa je aneroid na kraju, ki leži nad morjem, tedaj je poprečni zračni tlak za vsakih 10 metrov viška za 1 mm nižji, torej v Gorici (84 m nad morjem) blizu 752, ob lepem ali slabem vremenu nekaj več ali manj. Na kazalu torej nahajamo števila pod in nad tem povpročkom. Za kazalom je skrita brezrazna kovinska skaljica. Na njo bolj ali manj pritiska zračni tlak, njen pokrov torej približa dnu ali ga

od dna oddalji. Droben mehanizem pa prenaša to gibanje na kazalec.

Vlagomer ali higrometer je postavljen na zapadni strani hišice (proti Podgori). Prav priprsta priprava je, ali vendar stane 20 gld. Berolinci imajo pregovor: „Čim dalje traja koncert, tem daljši so lasje“. Ta izkušnja je podlaga vlagomeru. Droben ženski las je na gornjem koncu pritujen, na spodnjem pa ovit okoli osi. Čim bolj suh je zrak, tem krajši je las, in odvisa os ter z njo kazalec, ki je na njo nataknen. Čim vlažnejši je zrak, tem daljši je las, in kazalec se ponika na nasprotno stran. V zraku, ki je z vlagopopolnoma nasiten, kaže 100% vlažnosti, v zraku, ki ima le polovico tega zneska, zasute se kazalec na število 50 itd.

Na strani proti Solkanu vidimo dva vodoravno postavljena toplomera, prvi kaže najnižjo, drugi najvišjo toplotno dneva. Prvi ima v sebi namesto živega srebra alkohol (vinski cvet). Dokler postaja zrak hladnejši, vleče alkohol drobnjo palčico s seboj, ki je vanj potopljena tako, da kje konec sega do površja tekočine v stekleni cevi. Ko pa se zrak ogreva, raztegne se alkohol, kačoz visjo toplotno, palčica pa ostane na mestu, z gornjim koncem torej naznanja najnižjo toplotno istega dne. Treba je seveda vsak dan ob toplem času ta toplomer sneti z držala in ga tagniti, da palčica zdrkne, do koder sega alkohol. Na to je toplomer zopet pripravljen za drugi dan. — Drugi toplomer kaže najvišjo stopinjo vsakega dne. Dokler se zrak ogreva, razteza se živosrebrna nit, ko pa je najvišnja toplota dosežena in se zrak začne hladi, ti

odloči se živo srebro toplomerove posodice od onega, ki je v cevi. Ni ostane na svojem mestu in nje konec naznanja najvišjo toplotno dneva. Kako pa je narejeno, da se živo srebro v posodici odloči od onega v cevi? Prav priprosto: cev je na početku tako stisnena, da živo srebro pač more iz posodice v cev, a ne narobe. Da se toplomer za drugi dan pripravi, treba je sneti z držala ter s primerno silo združiti živo srebro v cevi z onim v posodici.

Jako zanimivo sta urejena pišči instrumenta, proizvoda tvrdke Richard freres v Parizu. Barograf je prav za prav aneroid, le da ima oseni skaljice drugo nad drugo namestu jedne; tako je razgib, ako se premeni zračni tlak seveda osenkraatni; na konec kazalec pa je nataknen pero, ki je preskribljeno z rudečilom. Pero se dotika papirja, na katerem so poprek poizegnene črte, primerno z-znamenovane s števili 750, 760, 770 mm itd. Ako le pogledamo na število črte, koje se dotika pero, pa izvevmo, koliko znaša zračni tlak. Papir ne ostane vedno na mestu, nego posebna, skrita ura ga pomika naprej prav tako, kakor se pomice v telegrafnem uradu proga papirja, ko prihaja brezjojavka. Pero zapušta na papirju z rudečilom sled, in tako napiseje zračni tlak sam z nevidno, nikedar onemoglo roko svoje stanje in svoje spremembe v teku dneva in sledečih si dnij. Ure in dneve zaznamujejo navpične nekoliko uslošene črte na papirju.

Enako deluje pišči toplomer. Namestu živosrebrne niti pa vidimo kazalec s peresom, in na mestu krogičca, polne živega srebra,

mentarne nesreče zadenejo deželo: trina us pa je še večja nesreča za vinorejca nego marsikateri elementarna nevarnost, kajti ne uniči le pridelkov enega leta, ampak vzame up za mnogo let. Zato traja duha vinorejcev, ko vidi v bližnji prihodnosti revščino ali celo beraško palico pred seboj. Priznati se mora, da država tudi izdatno podpira prenovljenje vinogradov z ameriško trto, vendar je ta državna podpora na Goriskem veliko premajhna. Ni zadosti, da sadimo ameriško trto le tam, kjer je us za uničila vinograde, treba jo prebiti z ameriško trto. Te trte bi morali saditi tudi v Brdih in v Furlaniji, kjer se ni razširila trta us. Po moji misli bi bilo treba ustanoviti, če ne v vsaki večji občini, pa vsaj kakih osm trin v naši deželi, namreč eno v okolici Sv. Križa, eno v Sempasu, dve ali tri v dolnji vipavski dolini, po eno na gorenjem in na dolnjem Krasu, eno za srednjo, eno za zapadno Brdo, in morda dve za Furlanijo. Ker pa tega obsega same ne morejo storiti, kakor sem že omenil, deloma, ker je kmet sploh nasproten novolarjam, posebno pa še radi revščine, zato je dolžnost države, da pomaga, da obstoječe trtnice zdajnejše podpira in več novih ustanovi, in to tem več, ker bi država s tem vsaj deloma popravila krivico, katero dela vinorejcem znana vinska klavzula. To bi državo stalo primeroma le malenkosti.

Za oskrbovalce: bi se mogli v deželni kmetijski šoli izkolati mladi razumni kmetovalci v prav kratkem času, ki bi potem za primerno plačilo oskrbovali trtnice iz ameriške trte cepili z domačo trto; cepilne naj bi vlada prodajala po najnižji ceni, za prenovitev pokončenih vinogradov pa je oddajala gotovo brezplačno.

Vsekakor pa bi se moral ustanoviti tudi deželni nadzornik, ki bi vse trtnice nadzoroval in oskrbnikom dajal potrebne navode in poduk. Ta nadzornik naj bi obenem nadzoroval tudi druge gospodarske družbe, katere podpira država, in naj bi se zato imenoval deželni nadzornik za kmetijsko gospodarstvo. (Kolikor je meni znano, je država nastavlja takega nadzornika za Dalmacijo. Troškov bi ta nastava ne zahtevala mnogo, novih morda celo nič. Nasvetovani deželni nadzornik namreč bi lahko nadomestoval popolnega kmetijskega učitelja, vsakega bi se pa zanj smeli porabi stroški, ki se trošijo za komisije, ki po vinogradih iščejo trtne usi. Ni je nam treba več iskati, imamo jo že povsod, razen v Brdih in v Furlaniji.

Konečno naj še omenim, da nasvetovane in naprošene trtnice bi bile obenem jako praktične in priročne vinorejske šole, in prav to je oni razlog, ki govori za to, da naj bi se napravilo kar mogoče mnogo trtnic. Tam bi se vinorejci učili cepilja in bi na svoje oči gledali in spoznavali prednost ameriške trte.

Prepričan sem, slava gospoda, da ste vsi tega spoznanja, da v obrambo vinorejce je zadnji čas, da se prav intenzivno po vsi deželi, kjer trtna us že gloda ali se ne gloda domače trte, uvede in sadi ameriška trta "pariparija"; preverjen sem, da uvidite, da obdane same, oziroma vinorejci, premalo skrbje za razširjenje ameriške trte, in iz raznih razlogov, posebno radi revščine, tude ne morejo; gotovo vsi častivredni gospodje visokega zbora sode, da ima država dolžnost pomagati, zato opušcam obširnejše razlaganje predloga in se nadejam, da ga oglasno sprejmete.

Na to je bil predlog tudi res glasno sprejet in izročil petičskemu odseku v presoji in poročilo.

Dr. Abram poroča imenom dež. odbora o pogodbenju bregov hudournika Lokavčeka pri Ajdovščini; predlog glasi po 150 gld. podpore v petih letih. — Poslanec Michielli meni, da je reč še premalo znana, zato naj se izroči finančnemu odseku v pretres in poročilo. — Dr. Gregorič se uprte temu predlogu. Reč je dobro znana; obravnavala se je več kot dovoljno že v zboru in potem v odboru. Letošnje poročilo je ležalo poslanecem na razpolago v obeh jezikih; vsakdo ga je torej lahko pregledal, ako je hotel. Poročilo dež. odbora je tako temeljito, da bi ne mogel tudi odsek ničesa dodati. — Tem nazorom se pridruži tudi poročevalec dr. Abram. — Michiellijev predlog pade; zanj je glasovalo le 9 Italijanov. Sprejme se pa predlog dež. odbora z 10 glasovi Slovencev.

Posl. dr. Abram poroča dalje o načrtu zakona, ki določuje prispevek zavarovan-

sino in najmanjšino sta delovala le prvi dan, od tedaj sta zapuštena, in oni oblastni toploter na južni strani — tretjeolci se mu smejejo, ker že vedo, da se ne sme postaviti na solčni sij, nego mora biti v senci! A ne le, da solčni sij tudi vsem drugim pripravam škodi poslovanje — v srec nas boli, ko vidimo, da so vsi ti koledjivi izdelki neusmiljeno postavljeni — sme se naravnost reči — v cestni prah, v gosti goriski prah! Brez dvojbe jim je tu odmenjena le kratka doba. — Sicer utegne kedo ugovarjati, da so v Berolinu vremenske hišice tudi postavljene naravnost na sonce. Da, a skrbeno je za prav obilno kroženje (cirkulacijo) čistega zraka okoli instrumentov tako, da solčni sij nič ne vpliva. Cirkulacijo Berolinem oskrbuje mestni vodovod, ki ima toliko izobilje vode, da morejo ceste dovoljno skropiti, in da goni vrhu tega mnogim vremenskim hišicam priprave za kroženje zraka. Ako namerava slavno mestno čaršinstvo vremensko hišico v Gorici po berolinškem vzgledu obvarovati škode in vzdržati v pravilnem poslovanju, tedaj jo bodo občani čislali ne le kot gospodski lišp goriskega mesta, nego z neskončnim veseljem jo bodo pozdravljali kot naznanjevalca zaželjenega novega ali vsaj primerno razširjenega — vodovoda!

V Gorici, dne 3. februarja 1896.

X.

valnih društev za vzdrževanje dosedanjih in ustanavljanje novih požarnih bram. Načrt zakona je bil sprejet tudi v tretjem čitanju. I. e. §. 8. je bil spremenjen po predlogu dr. Tuma, namreč, da deželni odbor bo imel pravico, nadzorovati prostovoljne in občinke požarne brame.

Sprejeti načrt zakona priobčimo pozneje doslovno.

Posl. dr. Tuma poroča imenom dež. odbora o prispevku 5000 gld. v petih letih po 1000 gld. za zgradbo ceste od Soče do Loga (tu je Baumbachova planinska koča) v Trenti. To poročilo priobčimo doslovno.

Vladin zastopnik vit. Bosizio toplo podpira predlog dež. odbora, ki je res temeljit in preprčevalen. Visoka vlada je pripravljena o nujni potrebi te ceste in je voljna dati 15.000 gld., ako da dežela 5000 gld.

Dr. Marani pravi, da laski poslanci ne zanikajo potrebe te ceste, le to zahtevajo, naj se o tej reči ne sklepa že danes, marveč izroči naj se finančnemu odseku v pretres in poročilo. Opozorjam gospode na slovenski strani, naj ne zlorabijo naše slučajne manjšine (Odloten upor in ohlo-klici s slovenske strani) sicer bodo sami odgovorni za posledice. "Zalostno!" — s slov. strani).

Vladin zastopnik ne razume upora od laske strani proti predlogu dež. odbora. Načrt ceste je natančno proučen, vlada je že sama storila vse potrebno, torej je neumestno sleherni zavlatenje.

Pol. dr. Gregorič pravi, da dr. Marani sam ni zanikal potrebe te ceste. Vlada je tudi to priznala s tem, da je dovolila 15.000 gld. Letos je dala vlada se izredno podporo, da prisloži na pomoč ljudstvu, kateremu je vzela suša vse pridelke. Ali vlada sama pričakuje sodelovanje dežele pri tem delu. Tu ne gre za navadno cesto, marveč za nekako dobro delo najbolj zapuščenemu kotu dežele. — Reč je nujna, zato treba že danes sklepati o njej, saj se že 20 let govori o njej, obravnavala se je tudi že več kot dovolj. Pri koncu zasedanja smo, dela je obilo, ne obkladjamo torej odskov se z nepotrebnimi delomi. — Očitane, da hočemo zlorabiti slučajno večino, je prazno. Ta točka je bila postavljena že za zadnjo sejo na dnevni red, ko ni še nikdo vedel, da dr. Pajer zbolil. Mi bomo glasovali za predlog, ker nam takó velava skrb za najsiromaniši kot naše dežele.

Vladin zastopnik oglašuje se zopet in opozori laske poslance, da vlada je že nakazala 2000 gld. v trdni veri, da tudi prizadeži deželni odbor ne odreče podpore.

Dr. Marani ostane pri svojem predlogu in zopet zažuga s — posledicami.

Poročevalec dr. Tuma pravi, da podpora 5000 gld. je le enkratna in ne stalna, lasi razdeljena v 5 obrokov; ako bi reč torej že odstopili kakemu odseku, spadala bi v petičijski in ne v finančni odsek.

Predlog deželnega odbora se potem vsprejme z vsemi glasovi Slovencev proti Italijanskim.

Na to se odobri razni predlogi deželnega odbora. Cesta od Grojnc mimo Cerovega se sprejme med skladovne. Odobri se podpora 400 gld., katero je poslal dež. odbor v Ljubljani zastran potresa. — Odobri se poročila finančnega odseka o sklepih računov za l. 1894. in proračunih za l. 1896. raznih malih zalogov, ki so v deželni upravi. — Kako je s temi zalogi, bomo o priliki kaj več poročali.

Sklep seje ob 8 1/2.

## VII. seja 31. jan. 1896.

Začetek ob 5 1/2. pop. Odsoten se vedno dr. Pajer, ki je bolan na lepotici (Rothlauf). — Prečita in potrdi se zapisnik. — Deželni glavar naznani dve petičiji; jedna zadeva podporo za zgradbo ceste blizu Ivanjgrada na Krasu. — Na to sledita od slovenske strani dve interpelaciji, ki se glasite doslovno: —

### Interpelacija

poslancev Alfreda Coroninija in tovarišev na Njega Prevzišenost c. kr. justičnega ministra radi kazenske zadeve proti odv. drju. Marku Murgurju.

Dne 15. t. m. se je vršila pred c. kr. okrožnim sodiščem kazenska obravnava proti odv. drju. Marku Murgurju radi krive prisrge.

Kolikor se da posneti iz kazenske javne obravnave, poveri je Ivan Katnika, c. kr. sodni sluga v Gorici, kot varuh maletnih otrok pokojnega svojega brata neko pravdo imenovanemu odv. drju. Marku Murgurju; to pravdo je izgubil ter bil primoran plačati svojem pravemu zastopniku gl. 152.52 a. v. t. j. na troških sumarne pravde. Ta znesek odločen je dne 23. julija 1887. kar kaže lastnoročen o pisa na pobotnica odv. drja. Marka Murgurju.

Leta 1884. terjal je imenovani odv. dr. od Ivana Katnika se enkrat plačilo že odstote svote. Ker je Katnik izvirno pobotnico založil in se kreil priznavati dolg, prišlo je do pravde, izidom katere je odv. dr. M. Murgurju dne 16. februarja 1895. prisegel, da plačila odv. dr. Katnika prisluško v znesku gld. 152.52 a. v. ni nikdar prejel.

Po končani pravdi posrečilo se je Katniku najti pobotnico. Ker mu odv. dr. M. Murgurju ni hotel povrniti vse škode, vložil je Katnik kazensko ovadbo. C. kr. okrožno sodišče se je branilo ovadbo sprejeti na zapisnik ter je predsednik sodišča skušal Katnika odv. dr. M. Murgurju od ovadbe.

O tem je govoril dne 19. julija 1895. poslanec dr. Gessman v državnem zboru, je opozorjal na pristransko ravnanje c. kr. okrožnega sodišča na korist in na ljubo odv. dr. Katnika židovskega rodu ter se izrazil: „es soll öfters vorkommen, dass solche Meinide

von interessanten Mitbürgern geschworen werden.“

Navzlic temu se je kazenska pravda zatezala tako, da je šele dne 18. decembra 1895. bila določena glavna obravnava.

Prošnja zasebnega udeleženca Ivana Katnika za odreditev drugega kazenskega sodišča se je glasom odloka od 26. okt. 1895. st. 5593. odbila.

Obravnava se je brez pravega razloga odnesla na 15. dan januarja tega leta, pri kateri je sodni dvor odv. dr. Marka Murgurju oprostil krivde in kazni ter odkazal zasebnega udeleženca na redno pravdo pot.

Sodni dvor sprejel je edini nente-meljeni izgovor obtoženca, izgovor po-zabljivosti, izključil hudobni naklep, pripoznavši sicer vse stvarne znake hudodelstva krive prisrge, ter kazensko pravdo končal po skoro desetmesečnem teku.

Odv. dr. Marko Murgurju je izkazal pred sodiščem izredno dober spomin, da je oni mesec, ko je vprašano svoto gl. 152.52 prejel od Katnika, vknjizil v manjših zneskih 159 gld., da pa je pozabil prejem edinega vetjega zneska in tega zneska vsled pozabljivosti tudi vknjizil ni.

Državni pravdnik poudarjal je pred sodnim dvorom vse nerodajne okoliščine in posebej to, da pri prostemu kmetu pri obtožbi radi krive prisrge nekega delca ne pomaga izgovor: „pozabljivost“. (Živahen smeh med poslušalci. Razni klici: Takó je, takó! — Predsednik zvonil, toliko manj mogel bi se uslišati isti izgovor iz ust pravnega zastopnika kmetov, odv. dr. Marka Murgurju, ter da je prebitan o tem, da obtoženec je vedó prisegel po krivi. V sled oprstitine sodbe vložil je pritožbo ničnosti).

Ker je tukajšnjemu prebivalstvu furlanske in slovenske narodnosti splošno znana vsiljenost odv. dr. Murgurju židovskega rodu;

ker je istemu prebivalstvu dobro znano prijateljsko občevanje sodnikov pri tukajšnjem c. kr. okrožnem sodišču z odv. dr. Katnikom in z odv. dr. Marko Murgurju posebej;

ker je prebivalstvo slovenske narodnosti vajeno slišati vse obravnave pred c. kr. okrožnim sodiščem v Gorici le v italijanski in je odv. dr. Marko Murgurju eden glavnih stebrov goriskega italijanstva;

ker je vsled zatezanja kazenske prisrge proti istemu in vsled proglatitve oprstitine sodbe ljudstvo splošno vznemirjeno in trpi ugled sodišča;

si podpisani svojajo vprašati:

1. Ali je Njega Prevzišenost znana kazenska zadeva proti odv. dr. Marku Murgurju radi krive prisrge?

2. Kako je opravčiti okoliščina, da se prošnja zasebnega udeleženca Ivana Katnika za odreditev drugega sodišča ni ugodilo, — oziroma:

kako je to, da zastopnik državne oblasti pred sodiščem t. j. c. kr. državno pravdnikstvo ni delalo na to, da bi se prisrka v in sodba vršila pred drugim sodiščem?

3. Ali misli Njega Prevzišenost po državnem pravdnikstvu delati na to, da se za slučaj razveljavljanja proglatene sodbe? odredi za obravnavanje sodni dvor izven področja c. kr. vsigeja sodišča tržaškega?

3. Kako zadoščenje misli dati žaljenemu pravnemu čutu prebivalstva?

V Gorici, dne 31. jan. 1896.

### Interpelacija

poslanca dr. Henrika Tuma in drugov na Njega Prevzišenost c. kr. ministra za železnice radi zveze Gorice z notranjimi deželami po Siski in Vipavski dolini.

Dne 30. januarja 1894. interpeloval je poslanec Alfred grof Coronini visoko c. kr. vlado:

„Ali je voljna železniški zvezi po Vipavski dolini nakloniti svojo podporo ter rešiti to velevažno zadevo.“

Izvajal je pred svojim vprašanjem, da je pokonezna grofovinna goriska gradiska meje kronovinami avstrijske monarhije prava pastrika, da je šele po preteku 33 let dobila novo železniško zvezo Tržič-Cervinjan, da je deželni zbor poleg ravno imenovane zveze dovolil 190.000 gld. za nakup glavnih delnic in gld. 6000 za potrebne načrte druge železniške proge Gorica-Ajdovščina, ter da je glavno nadzornikstvo c. kr. državnih železnic prirejene načrte pretresovalo.

Vladni komisar občan je interpelacijo predložiti visoki vladi. Dne 25. januarja 1895. stavil je poslanec dr. Aleksij Rojica na c. kr. ministerstvo trgovine vprašanje:

„Ali je upati, da se visoka c. kr. vlada v kratkem odloči za ozki ali široki trž železnice po Vipavski dolini, in ali hoče visoka vlada izdatno pripomoči, da se zgradi ta železnica?“

Izvajal je v svoji interpelaciji, da se razpravlja o železniški zvezi po Vipavski dolini že od leta 1888., da je visoka c. kr. vlada z odlokom 4. nov. 1891. st. 22.985 izrekla, da bo deželni odbor podjetej, ako se prizadeji krog zanj oglasijo, da je ravno vsled te izjave deželni zbor odločil 100.000 gld. prispevka, da se je dne 4. do 6. julija 1893. vršil ogled predlagane črte, da se je vlada opominjala napovedi in ponovno na to vprašanje, da pa na vse to ni dala od sebe nikakega glasu.

Vladni komisar je predložil tudi to interpelacijo visoki vladi.

Brezčestvinokrat obračali so se deželni in državni poslanci goriski, občine in deželni zbori goriski h. Loroški v zadevi predel-ske železnice na isto visoko vlado. Do-

\*) To se najbrže ne bo moglo zgoditi ako bi ministri tudi hoteli, kajti zastopnik obtožbe, državne pravdnika namestnik dr. Sausz, je koncem proglatene razsodbe sicer naznanil pritožbo ničnosti, — ali državni pravdnik Canevari je ni vložil, za kar se je sporazumel z višjim državnim pravdnikom Gertschejem, h kateremu — šel v Trst naložiti v tej zares koledjivi in poredi reči. S tem je vse pokopano. Uredništvo.

tične petičije, interpelacije in resolucije do-pele so na odmenjeno mesto, vlada dajala je povoljne in nepovoljne odgovore, obele in ugovore, vprašanje o železniški zvezi po Siski dolini čez Predel pa je ostalo le porno pe-reče vprašanje, klic vpijoči v puščavi. „Vienna deliberante Vipava perit“, očital je poslanec dr. Rojice obetavljajoči se vladi, in to očitane danes po preteku novega leta bolj in bolj postaja utemeljeno.

Od leta 1850. naprej stoji vprašanje preme zveze severnih kronovin avstrijskih z jugom čez Ture in Predel na dnevnem redu, vlada sama predlagala je načrte leta 1870., 1872. in 1875. — vse brez vspeha in plodu.

Novo upanje navedajo je zapušteno prebivalstvo Siske doline preteklega leta, ko je pod vodstvom Njega Prevzišenosti deželnega glavarja goriskega Franca grofa Coroninija deputacija čula iz ust Velikanstva samega tolažbo in zagotovilo naklonjenosti.

Ko je ob koncu preteklega leta prevzel vrhovno oblast ministerski predsednik grof Baden ter v svoj program sprejel „po-sebno oziranje na gospodarske potrebe južnih kronovin“, oživele so se bolj dolgoletne želje. A nade in želje ostale so do danes le toliko. Nizava krono-vine gori-ke dosega jo za rje ugodno zvezo med Trstom in Italijo, vselej zvesti slovenski po-daniki, ki so čisto in čisto prelivali kri za dom in cesarja, ki zaupno gledajo edino le na središče Avstrije, ostali so pa do danes osamljeni v svojih goriskih kotih, odkazani na borni obroč mrzlih planinskih pokrajin, po neugodnih skoro opustošajočih dolin, zane-marjani stoletja in stoletja v borbi za vsak-danji kruh in obstoj svojega rodu.

Po milosti ljubljeneja svojega vladarja dobili so avstrijski narodi za svoje gos-podarske težnje novo oporišče v osrednji oblasti v ministerstvu za železnice.

Ako kateri, vzrastel se je nad tem slovenski rod po Goriskem, trdno nadejajoč se, da pričrtajo tudi zanj boljše gos-podarske razmere, katerih temelj nima biti železniška zveza pokrajin, kjer bivajo, z notranjimi avstrijskimi deželami.

Glede na nujno potrebo te zveze; glede na ogromno važnost in korist te zveze ne le za kronovino gorisko, ampak za celo Avstrijo;

glede na brezčestvite prošnje, interpe-lacije in resolucije, zadane v tej zadevi; glede na obljube, storjene na najvišjih mestih, — usojajo si podpisani vnovič prašati visoko c. kr. vlado:

1. V kakem stanju nahaja se zadeva železniške zveze Gorica-Predel in Gorica-Vipava?

2. Ali misli c. k. ministerstvo za železnice storiti resen korak, da se pričrta pri-prave za zgradbo imenovanih železniških prog?

V Gorici, 31. jan. 1896.

Te dve interpelaciji je izročil dež. glav-ar pričrtaemu vladnemu zastopniku.

Deželni glavar naznani, da dr. Tuma je pod-l samostalen predlog. Namestovalec dež. tajnika ga prečita; glasi se:

Ob nameravani prenosni sodnih obla-stev vsled novega civilnega postopka naj vi-soka c. kr. justična uprava jemlje ozir na zemljepisne in narodopisne razmere v po-koženi grofovinni goriski in gradiski tako, da se furlansko-italijanska skupina loči od slo-venke. Prva skupina naj se združi pod eno okrožno sodišče. Za sodne okraje Bole, Kobard, Tolmin in Cerkljo ustanoviti je novo okrožno sodišče v Tolminu. V Brdih sestaviti je novo okrajno sodišče iz občin St. Ferjan, Šmartno, Biljana, Dolnje, Kolbana in Medana; isto tako na Krasu iz občin Devin, Opatjeselo, Dobrodo, Nabrežina, Bres-tovica, Mavhinje, St. Polaj, Selo, Slivno in Sv. Križ Tržaški.

V formalnem oziru predlagamo, naj se predlog odkeže nujnim potem pravnemu odseku v preudaranje.

(Podpisani so vsi slovenski poslanci).

Ta zelo umestni predlog je — kakor se vidi takoj — že nekak odgovor na inter-pelacijo dr. Lovisonija in njegovih laskih tovarišev. Kar so hoteli interpelanti z laske strani, to bi se doseglo z uredbo so-dišč po gornjem predlogu.

Dr. Tuma predlaga, naj se ta predlog obravnave potom nujnosti že v tej seji in izroči že danes pravnemu odseku v pre-tre-sovanje in poročanje.

Dr. Venuti pravi, da je predlog zelo važen, zato treba časa za razpravljanje o njem; vsled tega bodo laski poslanci glas-ovali proti nujnosti z zahtevo, naj se predlog obravnave navadnim potom. (To je, da bi bil postavljen na dnevni red naslednje seje; takrat se le bi ga dr. Tuma utemeljeval in potem bi se izročil pravnemu odseku).

Dr. Tuma se protivi temu ugovoru. Prav zato, ker je predlog važen, kakor pri-znava sam predgovornik, in ker smo z le-tošnjem zasedanjem kmalu pri koncu, naj se obravnave že danes in potem izroči pravni mu odseku, ki bo imel več časa za razpravljanje o njem.

Nujnost predloga je sprejeta. Na to poskoči dr. Marani s sedeža, za njim Ve-nuti, Lovisoni, Verzeznassi in tečejo proti vratom; počasi za njimi so od li Michielli, Panigai, — potem še le Dottori in zadnja Ritter in Locatelli.

Zbor je postal nesklepečen — in seje je bilo za ta večer konec.

Ali laski poslanci so spoznali takoj, da so se grozovito blamovali, — kajti niti raz-umeli niso: kam meri predlog dr. Tume. Me-nili so, naj se že v tej seji razpravlja in sklepa o predlogu samem, ne da bi se iz-ročil pravnemu odseku v pretres. — Nam se zdi čudno, da trije goriski odv. dr. ki imajo vsak dan opravila s slovenskimi strankami, niso razumeli predloga. No, ta tekeja jih najbrže izmordi, da se drugič, predno pora-bijo skrajno sredstvo, dajo poučiti, za kaj se gre.

(Dostavljamo, da lasko občinstvo je sprejelo odhod svojih poslancev z glasnimi: Benc, henc! Ali prevladal je živahen smeh s slovenske strani, kajti skoro vsi navzoči

Slovinci so razumeli, da laski poslanci so se blamovali s svojim odhodom, ko ni bilo nih najmanjšega uzroka).

## VIII. seja 4. februarja.

Začetek ob 5 1/2. — Dr. Pajer je ozdravel in prišel k tej seji. Toda zbolel je baron Locatelli, ki je brzojavno opravil svojo odsotnost. — Potrdi se zapisnik prejšnje seje. — Deželni glavar naznani dve petičiji: šole v Marjanu za podporo in veteranskega društva v Gorici za podporo nameravanemu spomeniku baronu Čehovin v Brancu.

Vladin zastopnik vitez Bosizio prečita ta-le važen odgovor c. kr. vlade na in-terpelacijo prof. Berbuta in tovarišev:

„Na interpelacijo, ki so jo stavili posla-nec gospod Berbut in tovariši v seji dežel-nega zbora z dne 9. januarja t. l. o tem, da se odpravijo nejednakosti v tarifnih čisti-ga donosa, postavljenih pri uravnavi zemljiških davkov, imam čast vsled razpisa vis. c. kr. finančnega ministerstva z dne 26. januarja t. l. stv. 1833. odgovoriti tako-le:

Že davno se je izročil državnemu zboru predlog zakonskega načrta o reviziji zemlja-rinskega katastra. Po besedah tega zakonskega načrta je reviziji namen, odpraviti med dru-gimi tudi očitne nejednakosti v tarifnih postavkih čistega donosa za sleherne cenilne okrajin za sleherne kulturne načine v raz-vrstitnih okrajih.

V tem oziru je določeno področje de-želne komisije tako, da mora posebno prži-ti na to, da poizve in odstrani tekom časa na-stale oziroma obstoječe, in napram dejanskim donosnim razmeram očitne nejednakosti v obdavevanju, in da določi, za katere raz-vrstilne okraje, oziroma za katere kulture in v kakih meri spozna za potrebno spremembo obstoječih tarifnih postavkov. Pritožbe iz vi-pavske doline so dole Njega Ekselenciji gos-podu finančnemu ministru že prej deloma naravnost, deloma potom prezidja minist-rskega sveta in poljedelskega ministerstva, in Nj. Eks. jih svojaesno gotovo izročil de-želni komisiji za revizijo zemljarskega ka-tastra v kompetentno uradno poslovanje.“ (Dobro! dobro!).

Na to prečita deželni glavar ta dva sa-mostalna predloga:

Predlog dr. Gregoriča za stran ceste od Kanala skozi Avče do Vogrščeka.

Za napravo, oziroma popravilo okrajne ceste od Kanala skozi Avče do Vogrščeka ob kanalsko-tolminski meji, katere stroški so proračunjeni na 100.000 gld., dovolj se 15% podpore iz deželnega zaloga v največjem znesku 15.000 gld., katere izplača deželni odbor cestnemu odboru kanalskemu v treh letnih obrokih po 5000 gld. od leta 1896. do 1898. pod sledečimi pogoji:

1. da država zagotovi 50% prispevek k stroškom te ceste v višini znesku 50.000 goldinarjev;

2. da cestni odbor kanalski zagotovi v isti namen 35% prispevek v največjem znesku 35.000 gld.;

3. da se cestni odbor kanalski zaveže, sprejeti to cesto, ko bo dodelana, v svojo upravo.

(Podpisani so vsi slovenski poslanci).

Nujni predlog dr. Rojica in tovarišev:

Obilno-nadaljevalni šoli s slovenskim učnim jezikom v Gorici dovolj se stalni letna podpora jeden tisoč goldinarjev od leta 1895. naprej s pogojem, da deželni odbor sme vo-liti dva zastopnika v solski odbor imenovane šole.

Deželnemu odboru se nalaga, da izplača solskemu odboru imenovane šole podporo za leto 1895. koj, za naslednja leta pa v rokih, katere spozna kot primerno.

V formalnem oziru predlagamo, naj se predmet potom nujnosti še danes obravnava in o njem sklepa.

(Podpisani so vsi slovenski poslanci).

O tem predlogu se je unela živahna, celo rezka razprava. S slovenske strani so govorili dr. Rojice, dr. Gregorič in dr. Tuma, na laski strani pa Pajer, Verzeznassi in Venuti. O tej razpravi obširneje prihodnjice. — Jasno je bilo, da Lahi no-čejo dovoliti le podpore, kakršno oni uživa-jo že 15 let; zato so raje pobežnili iz dvorane, da je bil zbor zopet nesklepečen. S tem činom so dokazali svoje nestrpnost na-sprotje do Slovencev. Kar sejejo to bodo želi. (Konec prihodnjice).

## DOPISI.

S Kueze na Tolminskem, 2. febr. — „Soča“ z dne 17. januarja je prinesla pre-ce obširen dopis iz Podmelca, kateri pa po-trebuje nekoliko pojasnil. — Popolnoma umestno je g. dopisnik omenil poplave, ki so se vršile na cerkvi, župnišč in kaplanji; naj izvejo ljudje tudi drugod, da smo pre-bivalci podmeške župnije v kratkem času preneredili marsikaj. Župniji se niso strašili znatnih stroškov za popravo cerkve, ampak storili

**Koroška.** — Dne 20. p. m. je u  
olcah pri Trušnjah eden najodlič

